

Передмова

Протягом першого десятиріччя діяльності національного природного парку «Сколівські Бескиди» вийшла у світ низка наукових монографій, присвячена вивченню лісорослинного покриву його території. Така виразна акцентція цілком оправдана «лісовим характером» парку, який, разом з властивим йому органічним світом (живою природою) традиційно символізують заповідну справу. Разом з тим, очевидною стала потреба у підготовці окремого наукового видання про фізико-географічні та ландшафтні умови формування бескидського біорозмаїття, тим більше, що основним природним середовищем функціонування національного парку як об'єкту природно-заповідного фонду за визначенням є природні територіальні комплекси або географічні ландшафти.

Географічний ландшафт зручно представити у вигляді системи еволюційно взаємозв'язаних блоків, у якій кожен елемент неорганічної та органічної природи функціонально забезпечує її цілісність. Блок неорганічної природи – геоматичний базис – завдяки фізико-хімічним властивостям його елементів визначає розселення живих організмів у межах ландшафту та постачає матеріальний субстрат для ґрунтоутворюючого процесу. Блок органічної природи – біотична (біоценотична) надбудова – не тільки адаптується до умов неорганічного середовища, але й, завдяки своїй активній життєдіяльності «одомашнює» ландшафт, перетворює його у систему еволюційну. Життєвість органічних підсистем (біоценозів) немислима без субстрату, без води, без повітря. Ландшафт, позбавлений життєдіяльного органічного світу, поступово руйнується, деградує до бедленду.

Наукові матеріали, які лягли в основу відповідних розділів Літопису природи парку та Проекту організації його території підготовлені спеціалістами географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Над основними розділами колективної монографії працювали:

1. Геолого-геоморфологічна будова – І. Бубняк, Р. Гнатюк, В. Шушняк.
2. Клімат – Б. Муха, І. Притула.

3. Поверхневі води – І. Ковальчук, А. Михнович, О. Пилипович.

4. Ґрунти – Є. Пука, Я. Дубина.

5. Ландшафтна структура – О. Федірко.

Авторами оригінальних карт та інших графічних додатків є автори відповідних розділів.

Передмову, післямову та наукове редагування виконав О. Федірко.

На завершення – декілька слів про назву книги. Питання про фізико-географічні особливості Сколівських Бескидів постало в усій своїй гостроті ще на ранній стадії створення однойменного національного парку, який за призначенням мав би служити меті збереження і відтворення типових та унікальних природних комплексів регіону. Отже, в чому полягає типовість та унікальність природи Сколівських Бескидів у порівнянні з іншими природно-географічними районами наших Карпат? Немає тут жодної високогірної карпатської полонини, дикого кам'яного греготу, важкопрохідного субальпійського криволісся. Не знайдете тут альпійських форм рельєфу і жодного польодовикового озера. За цими та іншими неповторними принадами треба їхати до Чорногори чи в Горгани, де вже функціонують національні парки «Карпатський» та «Синевир». А якщо хочете побачити згаслі карпатські вулкани чи гострі вапнякові стрімчаки, що прошивають низькогірну флішову долину, то ваша дорога має пролягати до Вулканічного хребта та Стрімчакового Закарпаття. То що ж цікавого і неповторного можна побачити в Бескидах? У першому наближенні відповідь на це питання може звучати так: **унікальність бескидської природи – у її всекарпатській типовості**. І в цьому полягають **основні фізико-географічні особливості національного природного парку «Сколівські Бескиди»**.

Ідея оновленої назви книги належить В. Шушняку.

Ця книга ніколи не побачила б світ, якби не принципова позиція двох осіб: В. Бандерича – директора національного парку та Я. Дубини – наукового співробітника, вченого секретаря НПП «Сколівські Бескиди». У той час, коли науковий редактор «охолов» до зібраного матеріалу, бо результат виявився не цілком таким, на який він сподівався, вищезгадані достойники проявили

неабияку настирність і врешті переконали наукового редактора у тому, що слід публікувати цю роботу. Принаймні майбутні автори, які писатимуть про неповторну природу національного парку «Сколівські Бескиди» будуть мати від чого відштовхнутися.

Висловлюємо також сподівання, що монографія буде цікавою і потрібною не тільки співробітникам та гостям національного парку; вона ляже на парти юних мешканців Бойківського краю і вони, під орудою мудрого вчителя, будуть черпати з неї перші знання про географічне довкілля НПП «Сколівські Бескиди».